

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор

**Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти**

М. М. Бриль

2021 р.

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ЗМІСТУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

«СКРИПКОВІ ДИВА»

**робочий зошит з навчальної дисципліни
«Музичний інструмент скрипка»
для елементарного підрівня
закладів початкової мистецької освіти**

Київ – 2021

Укладач:

К. Д. Скрипак

викладач Одеської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату імені професора П. С. Столярського, спеціаліст вищої категорії

Рецензенти:

Н. В. Ляшенко

голова циклової комісії «Оркестрові струнні інструменти» Маріупольського фахового коледжу культури і мистецтв, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, концертмейстер та соліст оркестру «Ренесанс» Маріупольської камерної філармонії

Г. Є. Григорян

викладач Комунального закладу спеціалізованої мистецької освіти Школа мистецтв «АРТ ВІВА» Дмитрівської сільської ради, спеціаліст вищої категорії, старший викладач

Л. М. Коптєва

викладач Чернігівської музичної школи №1 імені Стефана Вільконського, спеціаліст вищої категорії

Художник

Марія Бикова

Відповідальна
за випуск

А. Г. Полещук

© Скрипак К. Д., 2021 р.
© Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти, 2021 р.

Вступ

Скрипак Катерина Дмитрівна (нар. 1978 р.) - спеціаліст вищої категорії Одеської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату ім. професора П. С. Столярського. Понад 19 років працює з дітьми шкільного та дошкільного віку, постійно практикує роботу з учнями від 3-х років. Багато з тих, хто починали навчатись за цією програмою стали лауреатами національних та міжнародних конкурсів.

Стикаючись з тим, що сучасні діти потребують більш жвавого та насиченого подіями уроку, автор об'єднала дитячі п'єси в робочий зошит, який можна використовувати з перших кроків навчання гри на скрипці. Зошит побудовано з урахуванням можливостей дитячої уваги та здібності засвоювати матеріал. Розуміючи, що маленька дитина, яка починає грати на музичному інструменті, повинна слідкувати за багатьма діями одночасно (постановка ігрового апарату, ноти, простіші музичні образи), важливо знайти елементи спрощення подачі музичного матеріалу. При такому навантаженні, коли треба не розгубитись в нотному тексті, дитина напружується, що заважає їй засвоювати необхідний матеріал. Тому кожна з п'єс надрукована крупним шрифтом та на окремій сторінці. Також цікаво перегорнути сторінку і побачити що там далі. Малюнки, які супроводжують пісеньки, дають змогу розвинути увагу, їх можливо розмалювати, за бажанням. Позаду сторінки залишається місце, де викладач може писати пояснення, зауваження та схвалення, що зручно для початківців.

Зошит побудовано з урахуванням класичної методики викладання з фаху скрипки. П'єси: «Андрій-горобець», «Котик», «Їжачок», «Пастушок», «Жабенятко», «Ведмідь та Зайчєня» спрямовані на роботу по відкритих струнах, далі додаються п'єси для поступового розвитку постановки лівої руки. Кожний викладач може використовувати те, що більш потрібно для учня. Усі п'єси виконуються на середніх струнах («ля», «ре»), що є важливим для звуковидобування початківця. Кожну п'єсу можливо виконати на всіх струнах. Також можна змінювати темп: грати повільно або більш жваво (тому темп не вказано для кожної п'єси). Зацікавленість учня дає змогу зробити на занятті більший об'єм роботи та утримати увагу дитини на більш тривалій час. Оскільки зошит призначений для роботи з початківцями, в кінці є декілька завдань з початкового рівня сольфеджіо (запис нот, ритмічні завдання).

Для музичного супроводу можна використовувати диск, що додається. Це дає можливість викладачу зосередити увагу на роботі над ритмом та інтонацією, що є дуже важливим для початківців, особливо при виконанні домашніх завдань.

Дуже сподіваюсь, що кожний вчитель знайде цікаве та корисне в цьому робочому зошиті. Сучасні діти потребують мобільності від викладачів, а перші кроки в оволодінні скрипкою важкі через велику кількість інформації при нових і не зовсім зручних рухах. Тому викладач повинен як можливо більше полегшити цей період та зробити його цікавим для маленького учня.

Методичні рекомендації.

Робочий зошит «Скрипкові дива», втілює опит багатьох років роботи з учнями віком від 3 років. В зошиті об'єднані: п'єси для початкового рівня скрипаля, нотний зошит, завдання з початкового рівня сольфеджіо та щоденник. Маленьким скрипалям та їх батькам зручно на початку навчання мати один зошит, поступово обсяг інформації буде розширюватись та відокремлюватись. Створений зошит слугує викладачу як нотний зошит, щоб відразу записати на нотному стані нову ноту тощо. Також щоденником для записів можливих прикладів, місцем, де можливо зробити наліпку чи намалювати усмішку для стимулювання роботи дитини. До зошиту увійшли: народні пісні, які автор переробив для зручного виконання на скрипці, з урахуванням початкового рівня учня, авторські п'єси.

В перших п'єсах потрібно зосередити увагу на правій руці та веденні смичка по «середніх» струнах («ля», «ре»), які найважчі у видобуванні звуку у початківців, що зумовлено їх розташуванням на скрипці. Можливо грати ці п'єси на всіх струнах, зацікавивши питанням – «кому із тварин належить голос струни «соль», або «мі»?», тим самим розвиваючи уяву учня. В п'єсі «Ведмідь та Зайчєня» завдання ускладнюється набуттям навичок з'єднання двох струн («ля» та «ре»). Окрім того потрібно зосередити увагу на ритмі: з'являються цілі ноти, які виконуються більш повільним рухом смичка. Розподіл швидкості та натискання (покладання «ваги руки») на смичок є одним з важливіших навичок у звуковидобуванні. Рекомендується записувати поряд з п'єсою ноти різної тривалості (чверть, половинка, ціла або восьма) та зіграти їх, постійно контролюючи стан правої руки та якість звуку.

Переходячи до розвитку пальцевої техніки лівої руки важливо зосередити увагу на вільному стані м'язів, рухатись поступово: від першого пальця («Пісня 1-го пальця») доходячи до усіх пальців («Сходінка»). При роботі над цими п'єсами потрібно контролювати інтонацію, падіння пальців, стан лівої руки. При з'єднанні п'єс «Сходінка», «Гуп-Гуп» та «Білка» зосередити увагу учня на відчутті постановки пальців, їх утриманні, потім почерговому падінні та зняттю (відскік), та знову утриманні, у першій позиції. П'єса «Скрипочка» ставить складніше завдання: в цьому такті необхідно зняти руки з інструменту і потім поставити знову. Для цього потрібно вже мати досить впевнену постановку ігрового апарату. Увагу викладача зосередити на вільних, плавних рухах дитини і контролювати хапальний рефлекс, який сковає ігровий апарат учня на початковому етапі.

П'єси у зошиті розташовані з поступовим ускладненням, але кожний викладач може творчо використовувати їх в довільному порядку, спираючись на індивідуальні потреби учня та завдання, які ставляться. Початок гри на інструменті потребує уваги до постановки ігрового апарату скрипаля, кожний рух, фізичний стан, розумова зосередженість контролюються педагогом.

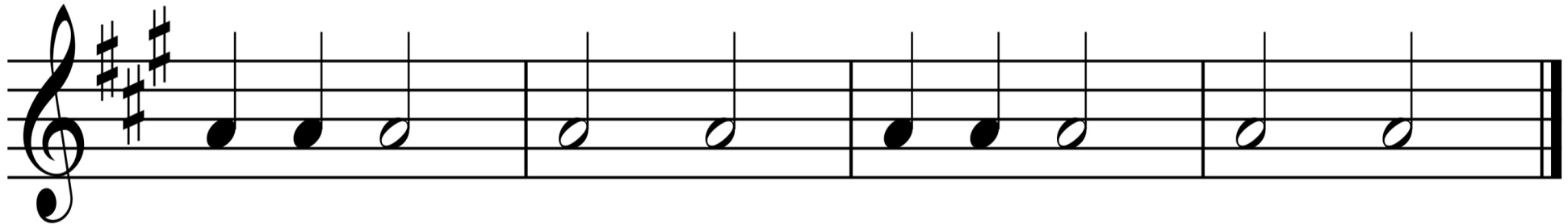
Перші кроки на інструменті завжди насичені новою інформацією: діти зосереджують увагу на рухах рук, пальців, записі нот та ритму. Відчуття та психічний стан учня досить завантажені, тому доцільно використовувати диск з записом акомпанементу. Кожна п'єса записана у двох варіантах: її звучання на скрипці і фортепіано та акомпанемент до неї. На початку акомпанементу звучить метроном, що дає відчуття ритму та зосереджує, супровід розвиває гармонійний слух, але не відволікає від інших задач. Працюючи з записом корисно співати п'єси зі словами, сольфеджувати нотами, хлопати ритм. Перший трек диску – це настройка скрипаля – нота «ля», останній – звукоряд гама до-мажор, щоб дитина могла співати ноти і запам'ятовувати їх звучання.

Автор свідомо не дає печатний акомпанемент, тому, що ця збірка використовується в самому початку, коли постають задачі постановки ігрового апарату, вивчення початкової нотної грамоти та ритму. Викладач бачить як засвоєні перші навички гри на інструменті, розвиток учня в цілому та приймає рішення переходити на «дорослі» твори (таких книжок з вправами, етюдами, п'єсами з акомпанементом існує багато). Коли дитина адаптувалась на занятті, вільно себе почуває, активно працює з викладачем, можливо значно розширювати репертуар та запрошувати концертмейстера, що є новим етапом в розвитку учня.

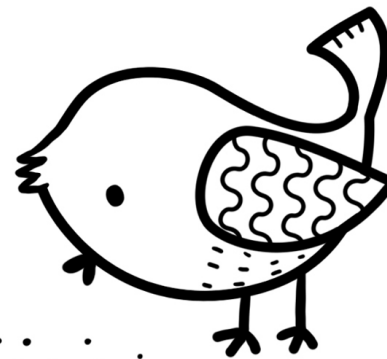
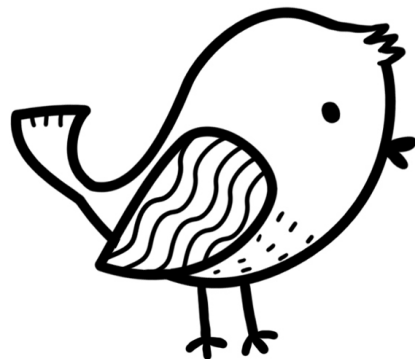
Андрій-Горобець

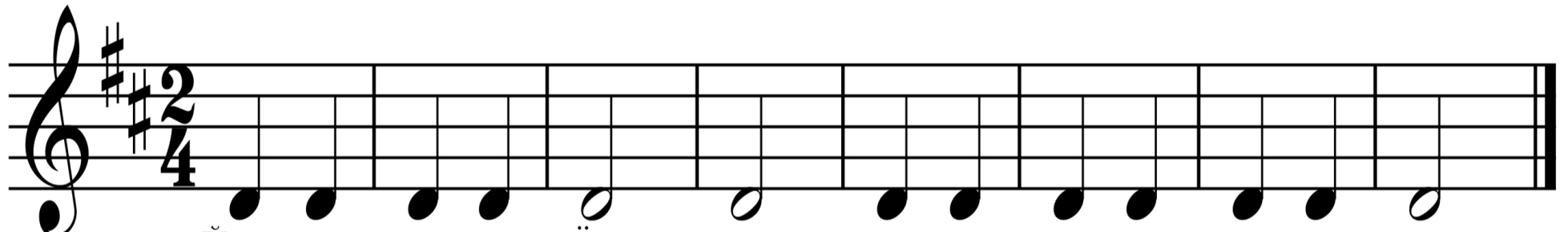
Анд - рій Го - ро - бець, не га - ний го - лу - бів
Анд - рей во - ро - бей, не го - ний го - лу - бей

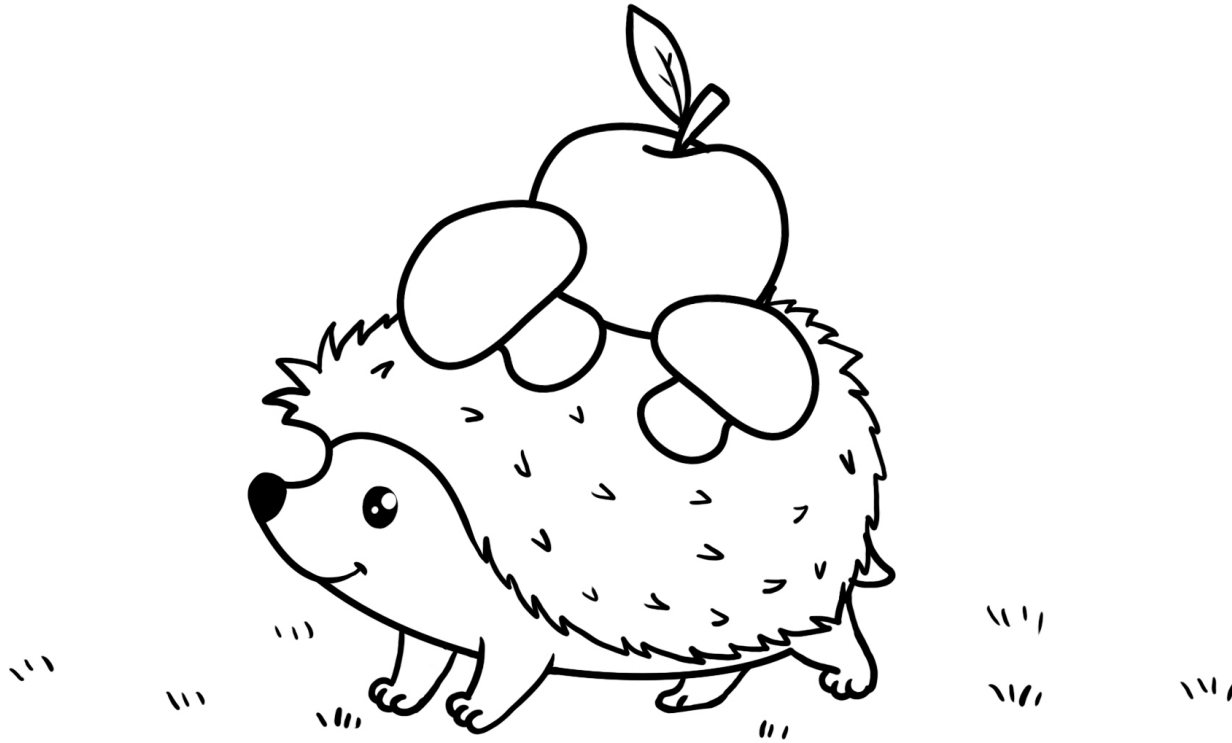
га - ний га - ло - чок, з - під па - ло - чок.
го - ний га - ло - чек, из под па - ло - чек.

Їжачок

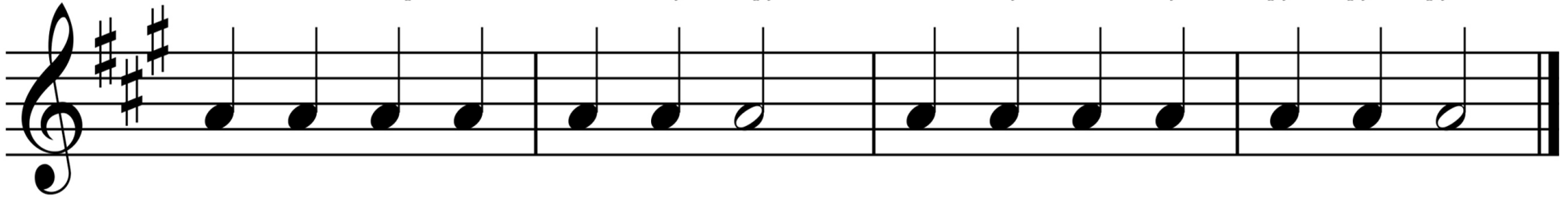
Йшов по лі - су Ї - жак ту - пав ніж - ка - ми туп туп
Шел по ле - су Ё - жик то - пал нож - ка - ми топ топ

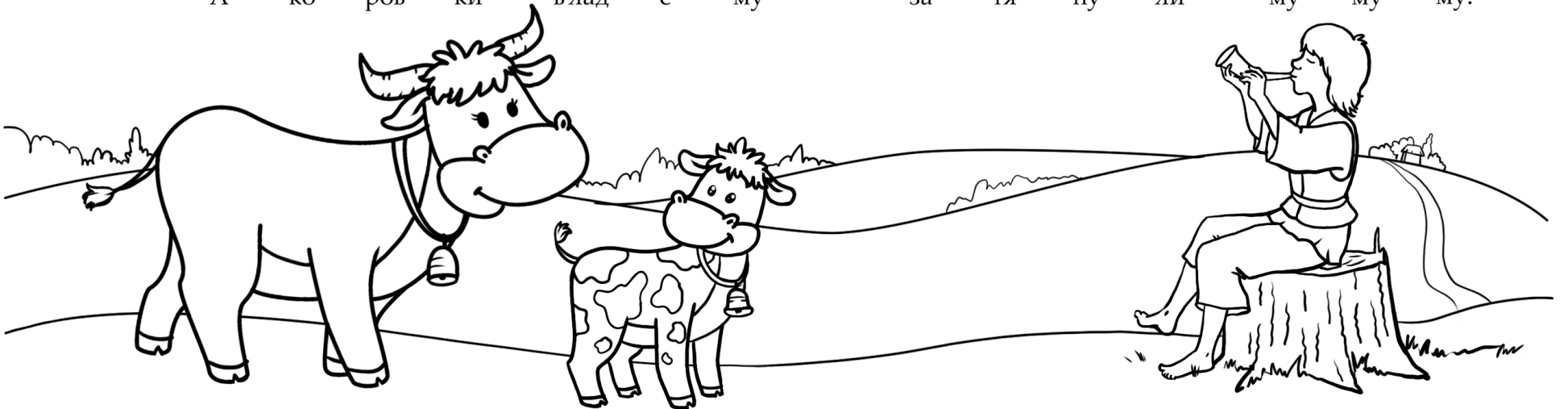
Пастушок

Ра - но вран - ці чу - ти звук пас - ту - шок ту - ру - ру - ру.
Ран - ним ра - но по ут - ру пас - ту - шок ту - ру - ру - ру.

А ко - рів - ки друж - но з ним за - спі - ва - ли му - му - му.
А ко - ров - ки влад е - му за - тя - ну - ли му - му - му.

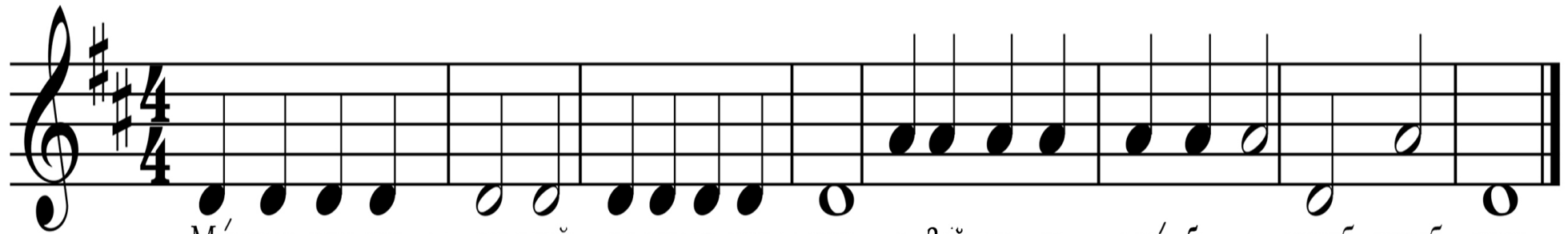

Жабенятко

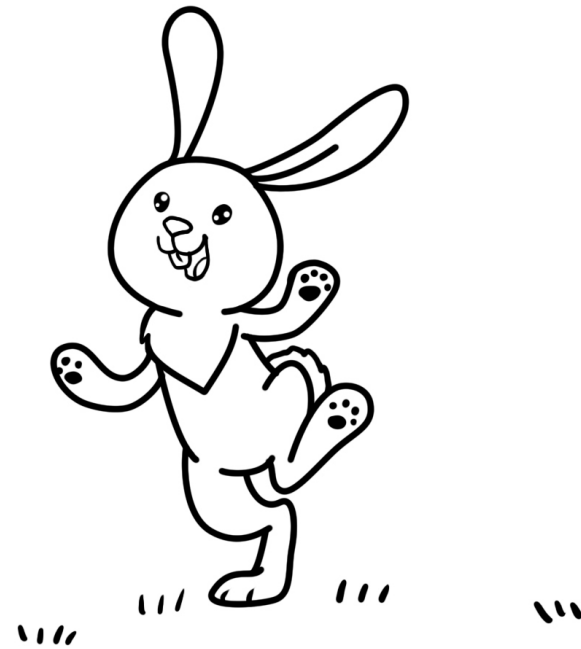
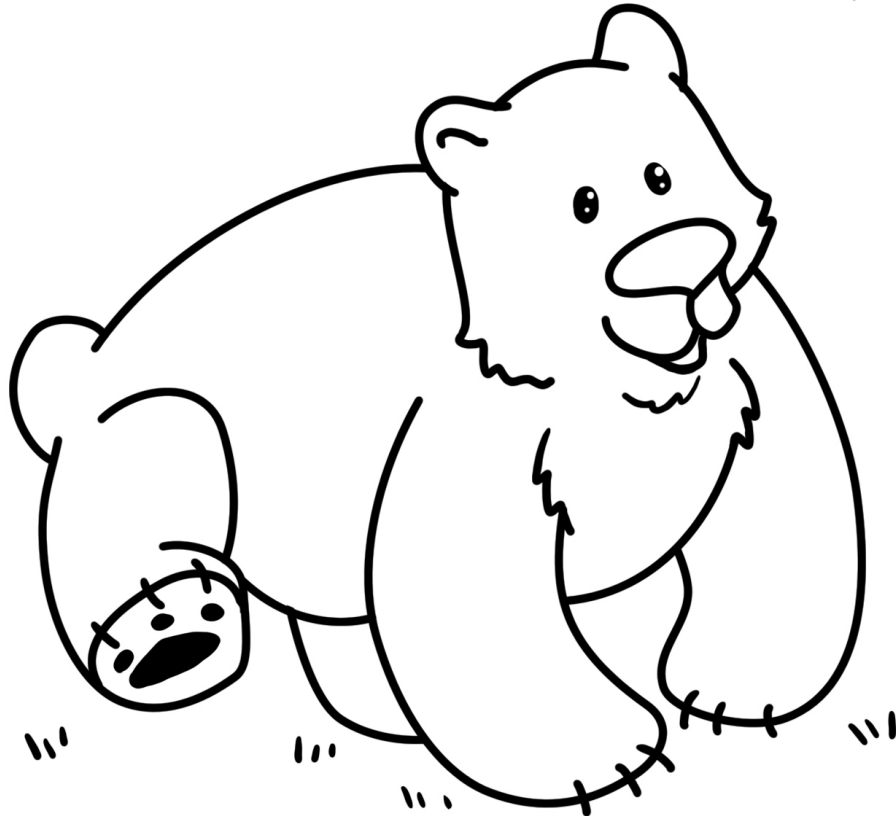
Жа - бе - нят - ко ве - се - лят - ко ска - че жва - во ква, ква, ква. ква.
Ля - гуш - ка ква - куш - ка зе - лё - но - е брюш - ко ква, ква, ква, ква.

Ведмідь та Зайченя

Мі-хась тов-сто - ла-пий, гу-па-є гуп - гуп, а Зай-чат-ко стрі-ба - є стриб, стриб, скок.
Миш-ка ко-со - ла-пий то-па-єт влє - су, а зай-чиш-ка пры-га - єт прыг - прыг - прыг.

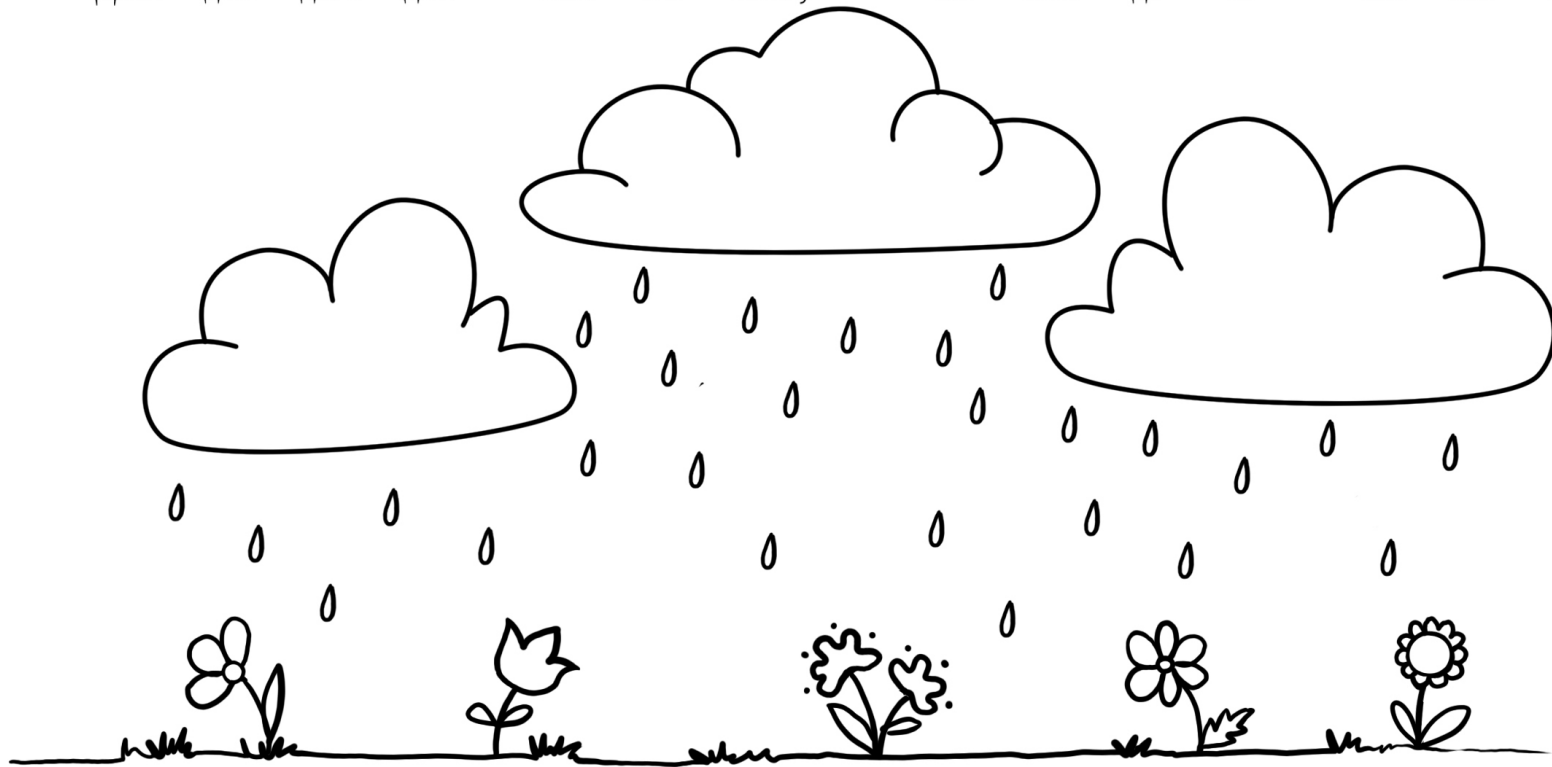

Дощик

До - щик, до - щик до - сить лить, ма - лих ді - то - чок мо - чить.

Дож - дик дож - дик пол - но лить, ма - лых де - то - чек мо - чить.

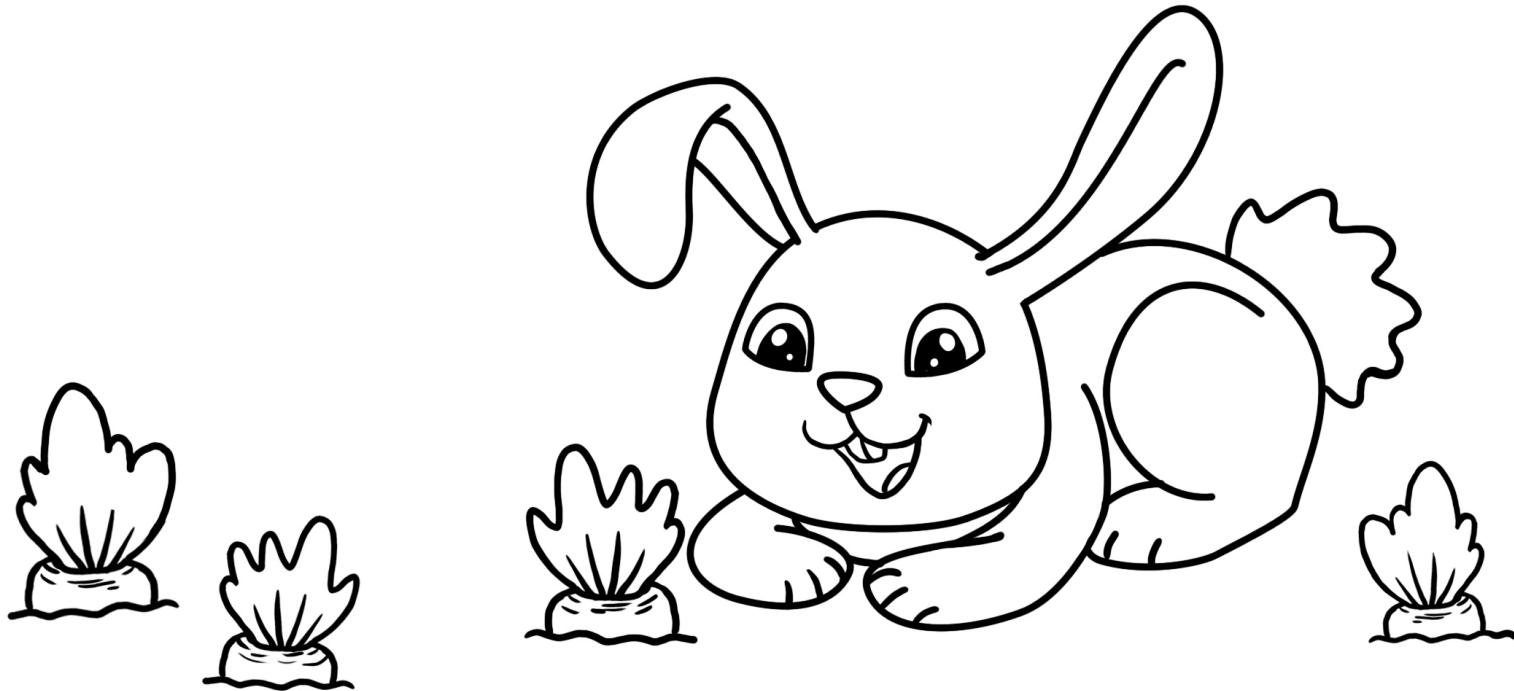

Зайченя

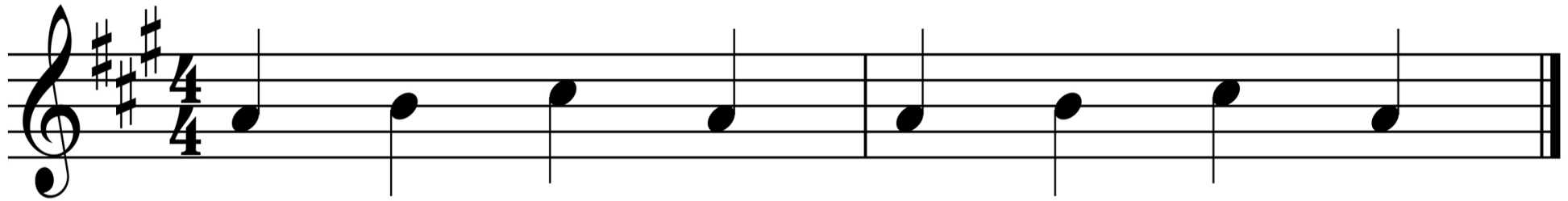

Зай - чик впо - ле по - стри - бав, де морк - ви - ну від - шу - кав.

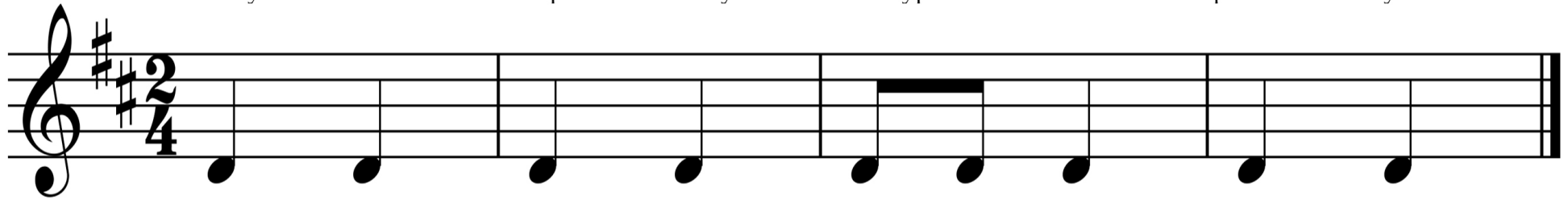
Зай - чик впо - ле по - бе - жал он мор - ков - ку от - ис - кал.

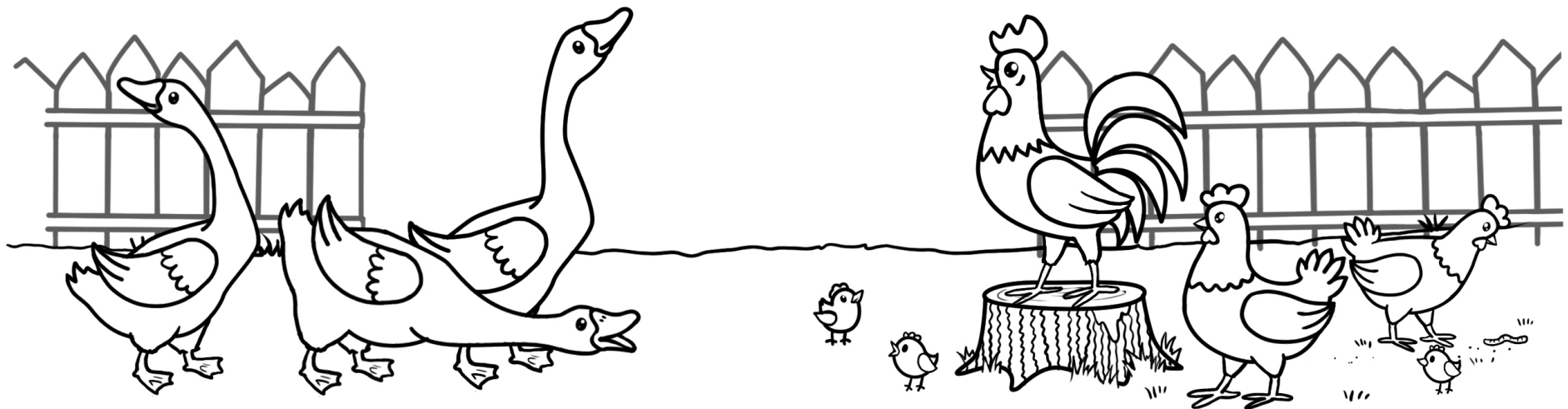
Загадка

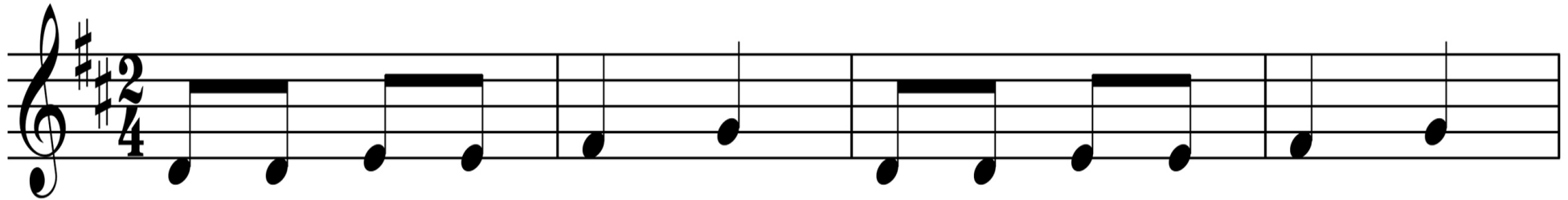
Ку - ка - рі - ку кур сте - ре - жу.
Ку - ка - ре - ку кур сте - ре - гу.

Га - га га - га зав - тра дощ зран - ня.
Га - га га - га зав - тра дождь сут - ра.

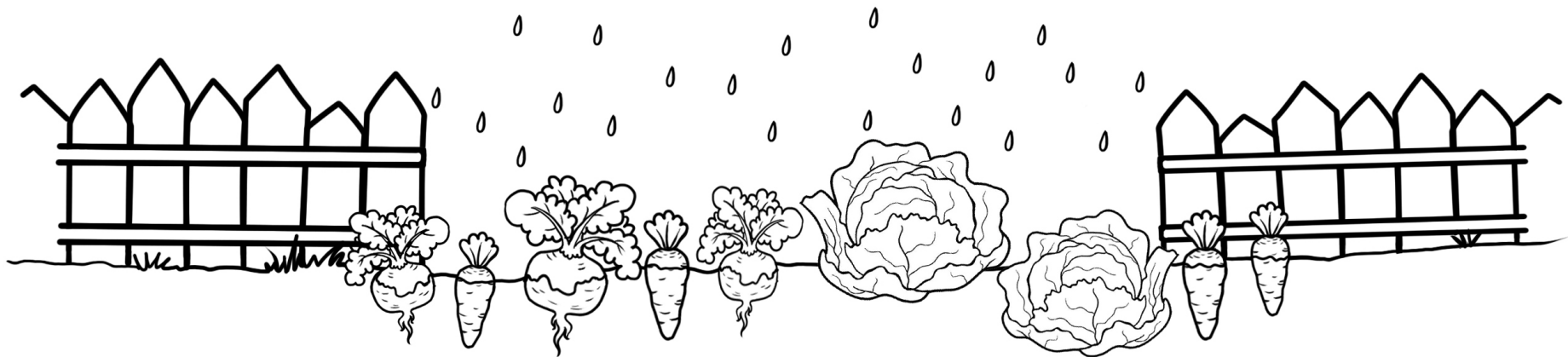
Дощик-городник

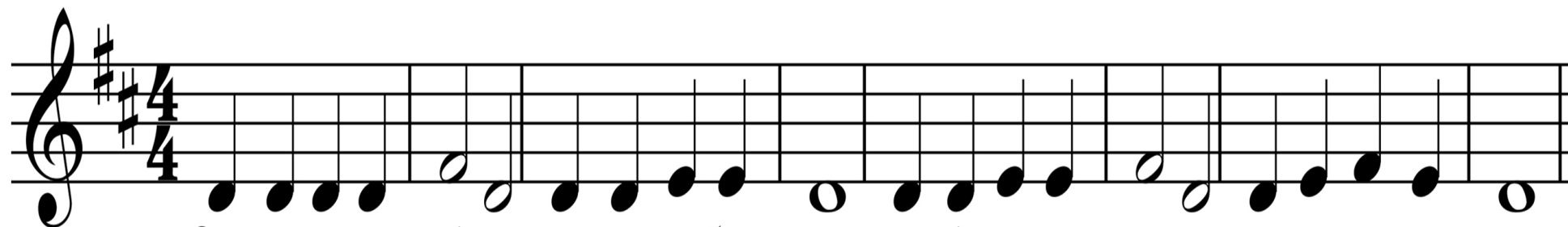
До - щик, до - щик ли - є зем - ле мо - ло - ді - є.
Дож - дик, дож - дик пу - ще бу - дет трав - ка гу - ще.

По - силь - ні - ше, До - щик, лий, кві - точ - ки у - сі по - лий.
Дож - дик дож - дик по - силь - ней о - го род ты наш по - лей.

Ластівка

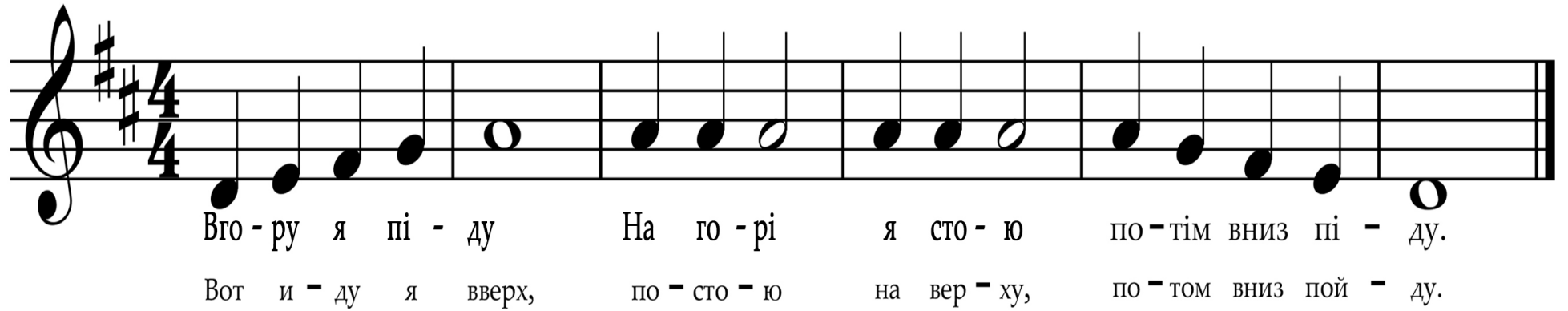

Зем-ле зе-ле - ні-є, со-неч-ко бле - щить, лас-тів-ка звес - но-ю вха-ту ось вле - тить.

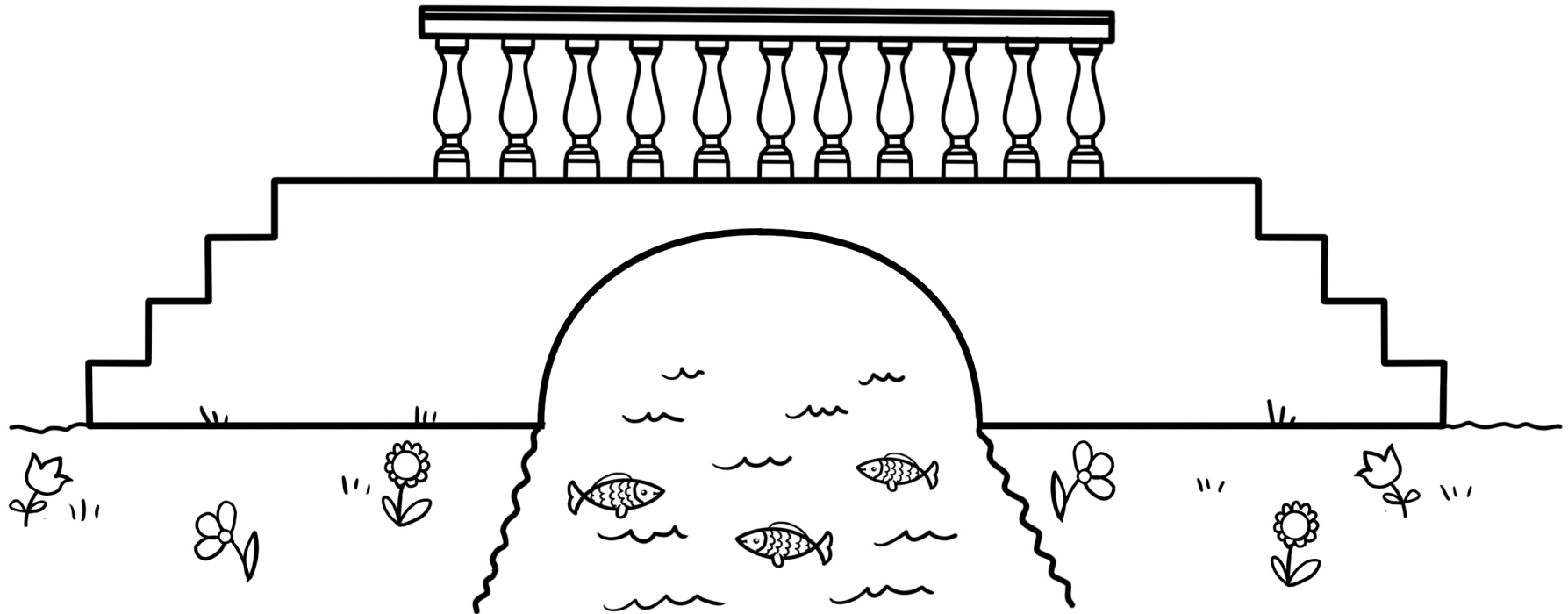
Трав-ка зе-ле - не-єт, сол-ныш-ко блес - тит, лас-точ-ка свес - но-ю все-ни кнам ле - тит.

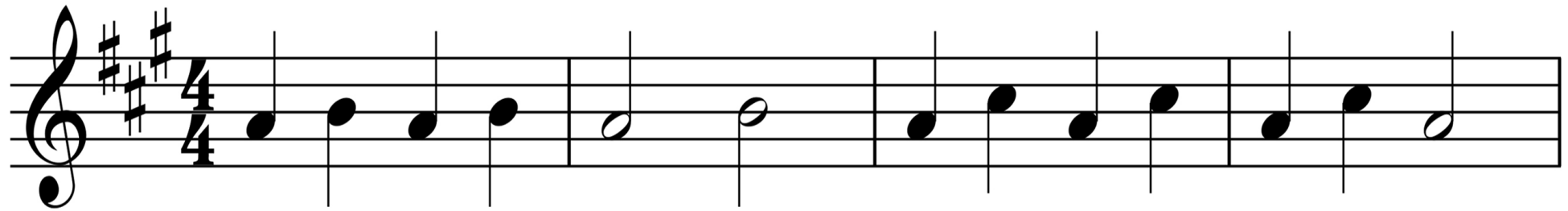
Сходи́нка

Вго - ру я пі - ду На го - рі я сто - ю по - тім вниз пі - ду.
Вот и - ду я вверх, по - сто - ю на вер - ху, по - том вниз пой - ду.

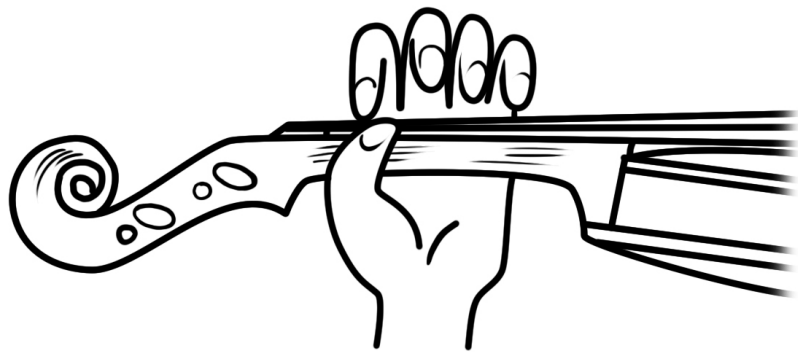
Гуп-Гуп

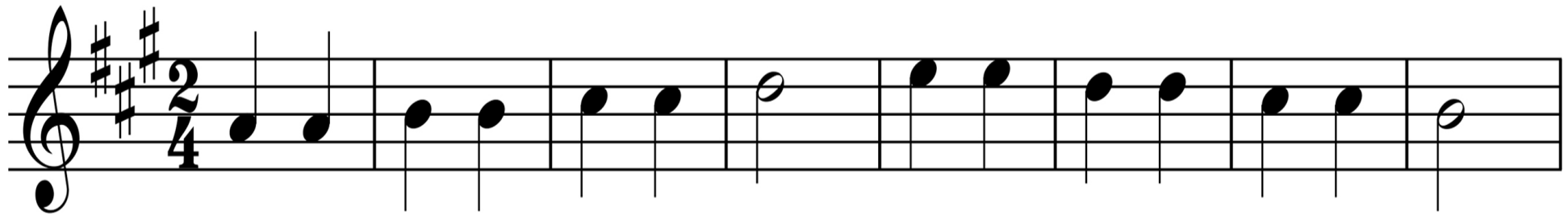
Гу - пай паль - чик пер - ший, гу - пай паль - чик дру - гий теж,
То - пай паль - чик пер - вый, то - пай паль - чик и вто - рой,

гу - пай паль - чик тре - тий та чет - вер - тий по - мо - жи.
то - пай паль - чик тре - тий и чет - вёр - тый по - мо - гай.

Білка

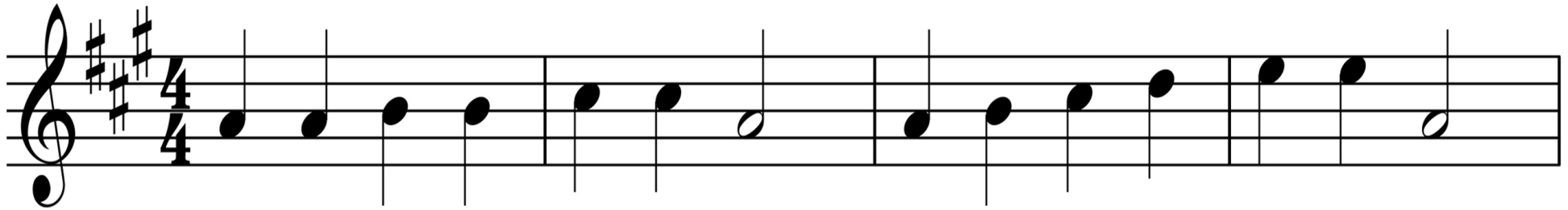
Ска - че біл - ка скок і скок, ру - дий кри - хіт - ний хвос - ток
Ска - чет бел - ка скок да скок, що за ма - лень - кий зве - р'єк.

От ме - ніб йо - го впій - мати щоб ди - тя - ток зди - ву вати
Вот бы мне е - ё пой - мать всем ре - бя - там по - ка - зать.

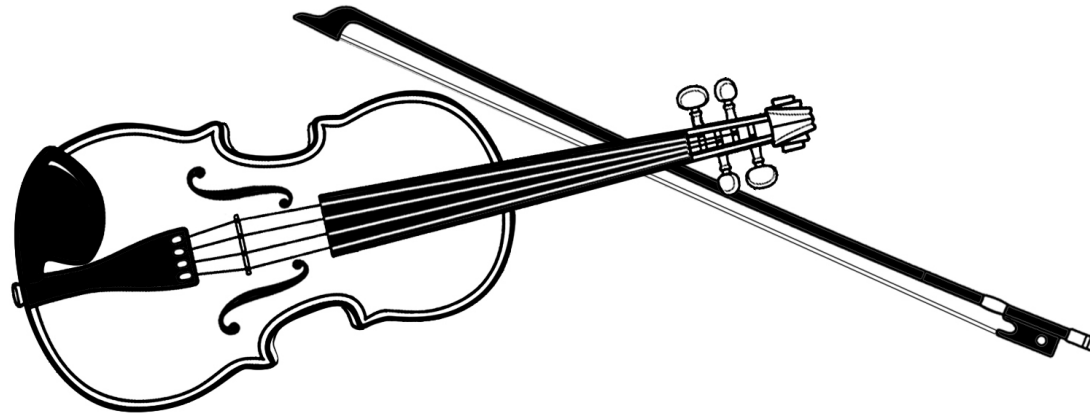
Скрипочка

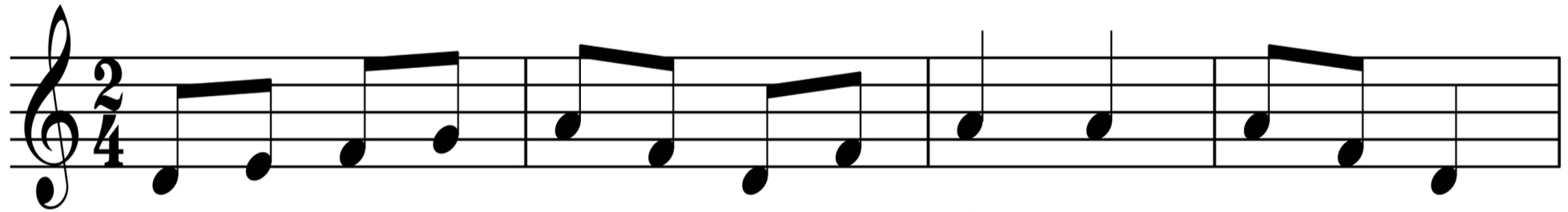
Ди - во скри - поч - ка мо - я, ось і зно - ву гра - ю я
Здрав - ствуй скри - поч - ка мо - я, и о - пять иг - ра - ю я

Від - по - чи - ну тро - хи я зно - ву гра - ти бу - ду я
вот сей - час пе - ре -дох - ну и о - пять иг - рать пой - ду.

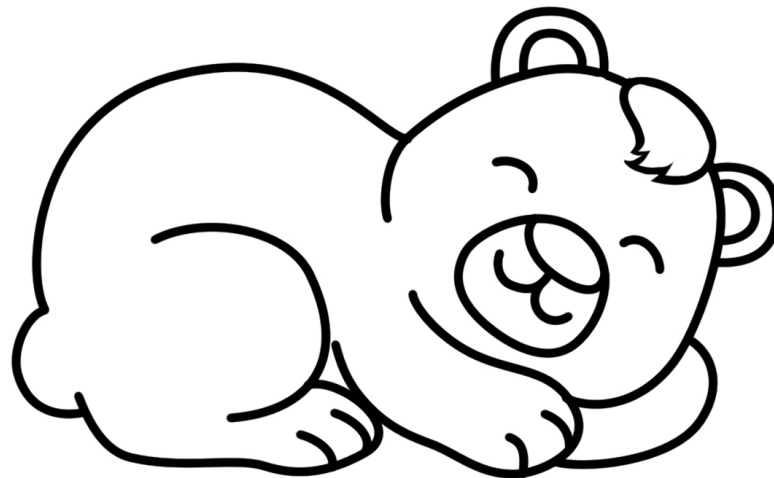
Ведмежа

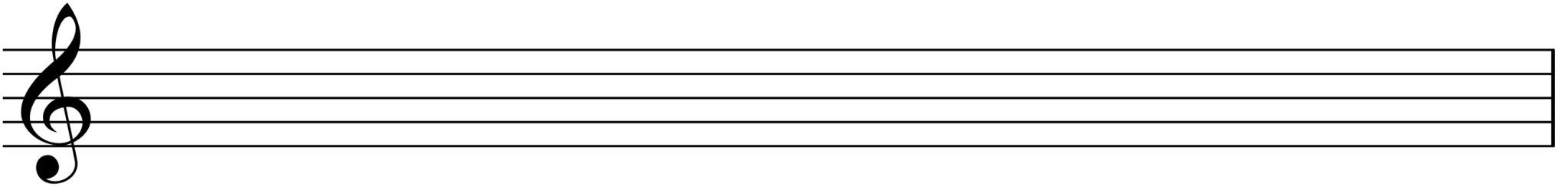
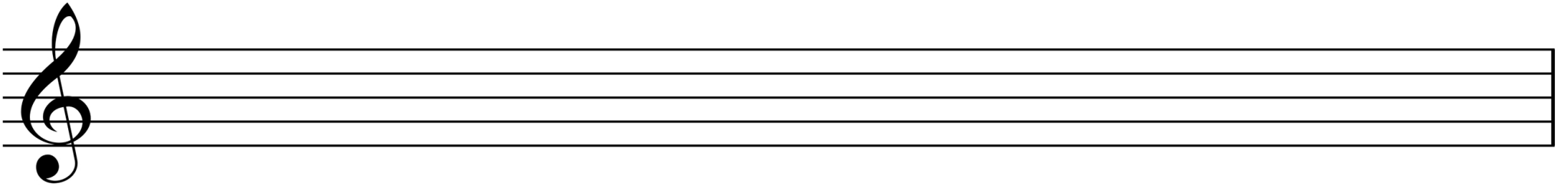
Ба - ю, ба - ю, вед - ме - жат - ко ба - ю, ба - ю, бай
Ба - ю, ба - ю, мед - ве - жо - нок ба - ю, ба - ю, бай

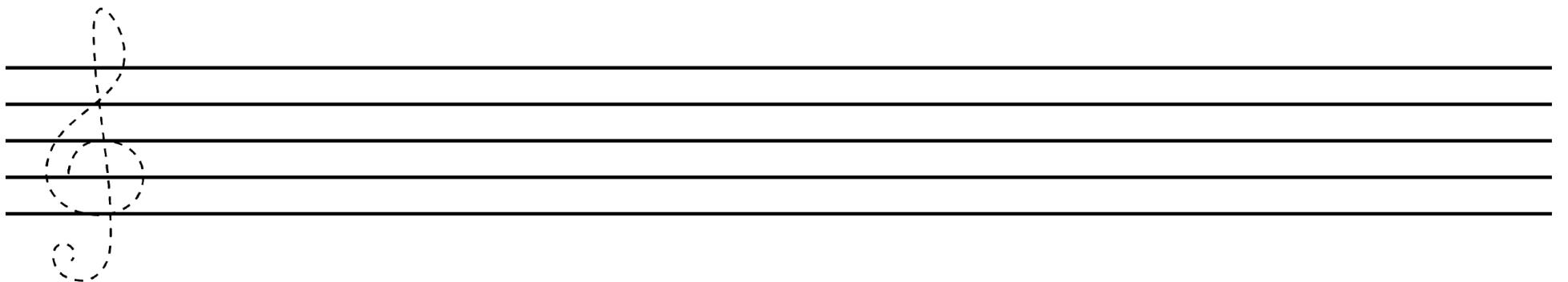
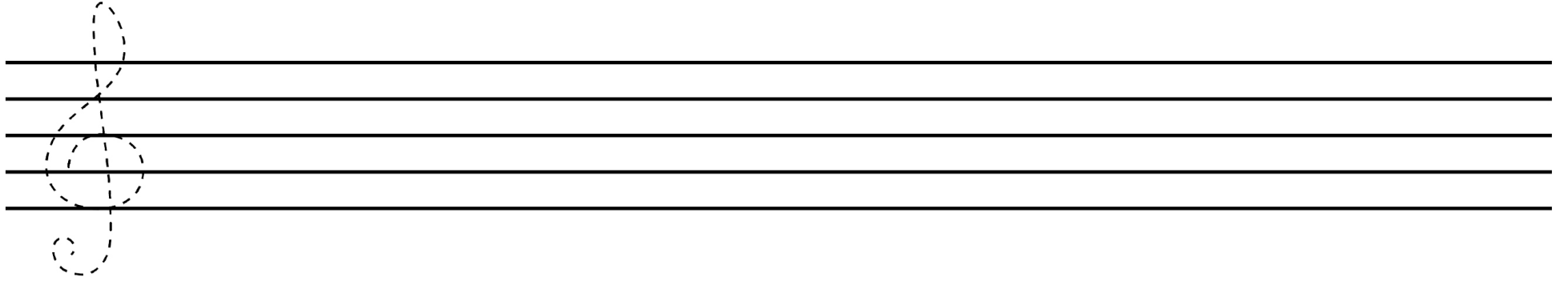

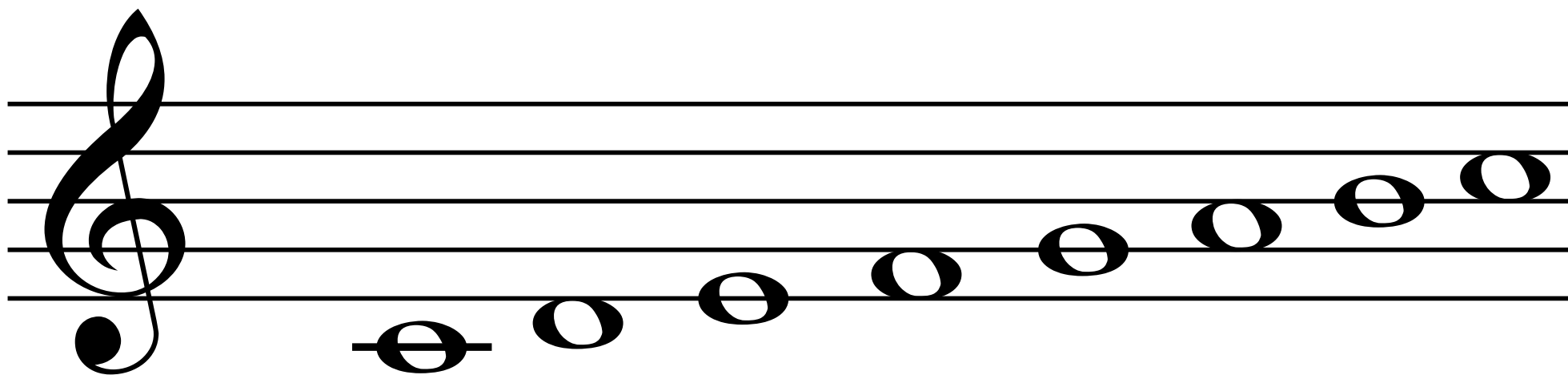
мій ма - лень - кий і чу - до - вий за - си - най.
мой мох - на - тий ко - со - ла - пий за - сы - пай.

Побажання та поради викладача

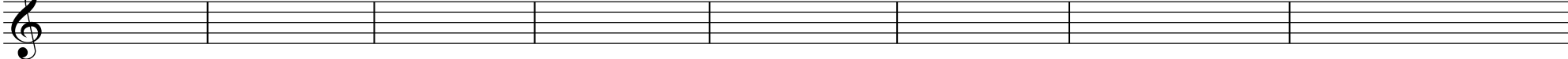

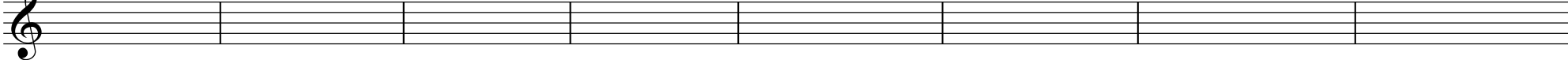

до ре ми фа соль ля сі до

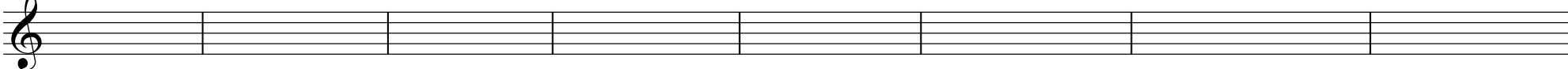
до мі соль ля ре фа сі ля

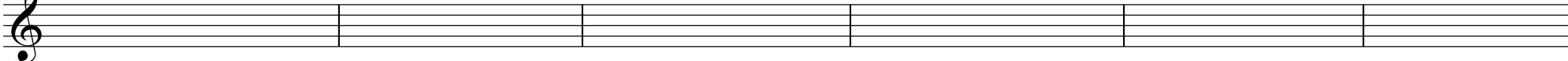
соль ре до мі ля до ре фа

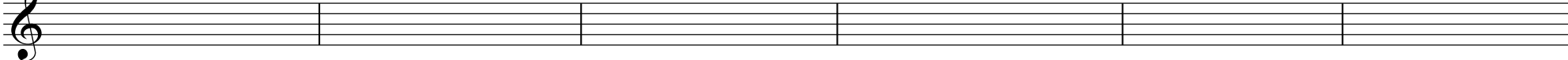
мі соль сі ре фа ля до соль

до чверть ре восьма мі ціла ля половинна фа ціла до четвертна

мі восьма до ціла соль ціла ре половинна ля восьма фа четвертна

соль восьма фа четвертна ля половинна до ціла ре четвертна мі ціла

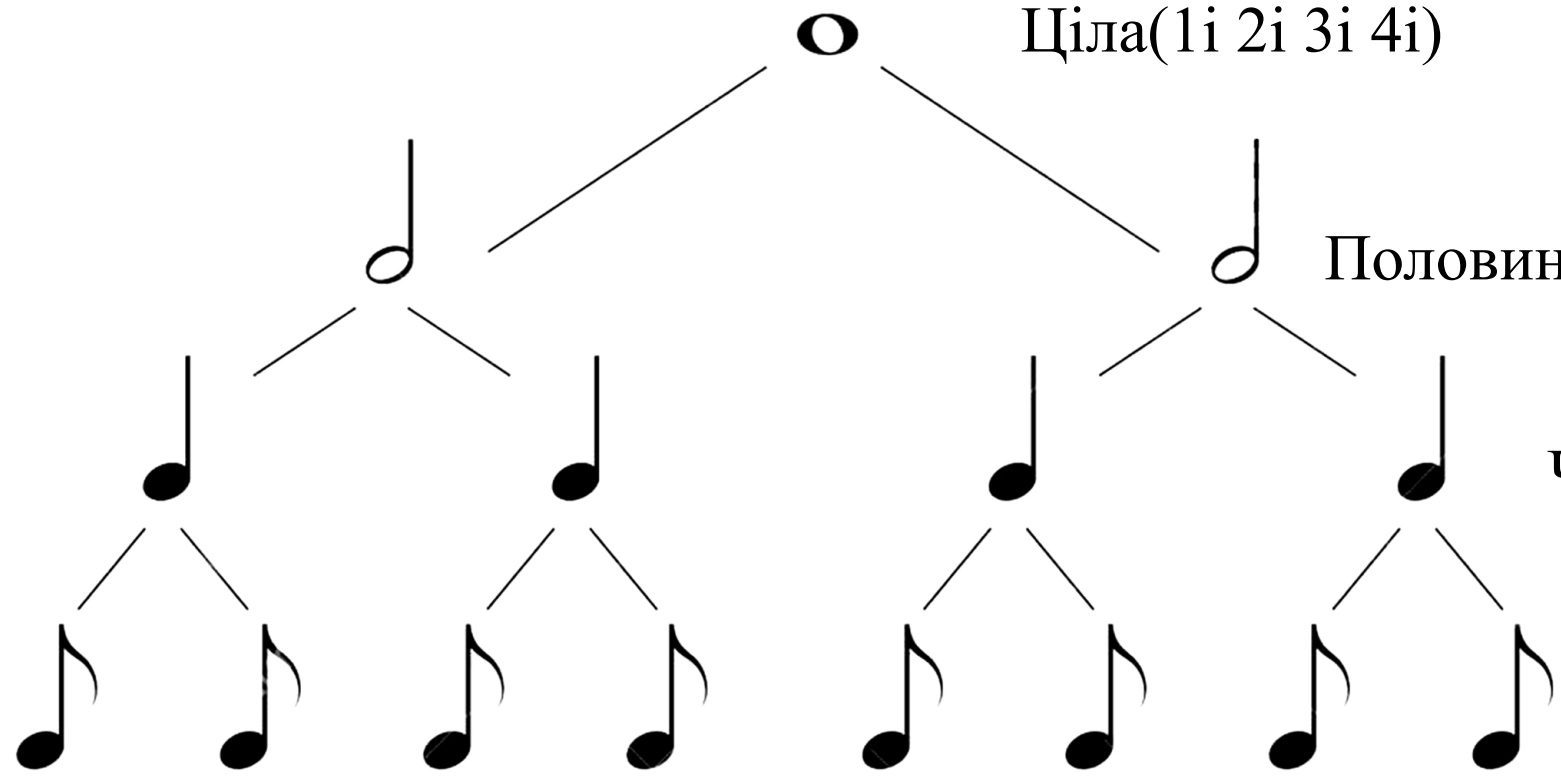

Ціла(1i 2i 3i 4i)

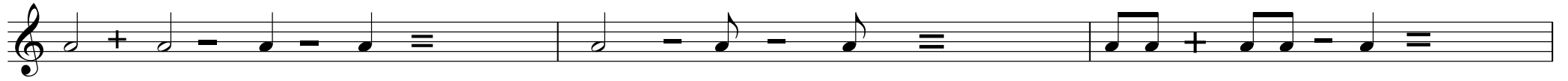
Половинна(1i 2i)

Четвертна(1i)

Восьма(1) (i)

Вирішити приклади

Поставити тактові риси

Номера треків на диску

1. Налаштування (ля)
2. Андрій-горобець
3. Андрій-горобець мінус
4. Котик
5. Котик мінус
6. Їжачок
7. Їжачок мінус
8. Пастушок
9. Пастушок мінус
10. Жабенятко
11. Жабенятко мінус
12. Ведмідь та Зайченя
13. Ведмідь та Зайченя мінус
14. Пісня 1-го пальця
15. Пісня 1-го пальця мінус
16. Дощик
17. Дощик мінус
18. Зайченя
19. Зайченя мінус
20. Загадка
21. Загадка мінус
22. Дощик-огородник
23. Дощик-огородник мінус
24. Ластівка
25. Ластівка мінус
26. Волошка
27. Волошка мінус
28. Сходина
29. Сходина мінус
30. Гуп-гуп
31. Гуп-гуп мінус
32. Білка
33. Білка мінус
34. Скрипочка
35. Скрипочка мінус
36. Ведмежа
37. Ведмежа мінус
38. Звукоряд (гама до мажор)

Зміст

Вступ.....	3
Андрій-горобець.....	5
Котик.....	7
Їжачок.....	9
Пастушок.....	11
Жабенятко.....	13
Ведмідь та Зайчєня.....	15
Пісня 1-го пальця.....	17
Дощик.....	19
Зайчєня.....	21
Загадка.....	23
Дощик-городник.....	25
Ластівка.....	27
Волошка.....	29
Сходинка.....	31
Гуп-гуп.....	33
Білка.....	35
Скрипочка.....	37
Ведмежа.....	39
Гама до мажор.....	41
Ноти.....	43
Приклади.....	45
Номера трєків на диску.....	46